

Jubileum Gerlindy Šmausové/Smaus

Na sklonku letošního roku slaví životní jubileum prof. Dr. phil. Gerlinda Šmausová (Gerlinda Smaus), česká nebo přesněji česká a německá socioložka, která žije svůj „život na hranicích“, ať česko-německých, či německo-francouzských, jak sama uvádí. Poprvé jsem se s Gerlindou Šmausovou setkal jako posluchač přednášky věnované sociologii práva Maxe Webera, která zazněla na Právnické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci v únoru roku 1999, a od této přednášky jsme se stali kolegy na pracovišti, studentem a učitelkou, až naše odborné kontakty posléze přerostly v osobní přátelství.

Gerlinda Šmausová absolvovala v roce 1967 na Fakultě osvěty a novinářství Univerzity Karlovy v Praze obor Osvěta a vzdělávání dospělých se specializací sociologie kultury, jejími učiteli byli Miroslav Disman, Jaroslav Klofáč, Vladimír Juřík a další. Následně nastoupila na interní aspiranturu, kterou z důvodu emigrace do Německa v roce 1968 nedokončila. Z této doby nalezneme v Národní knihovně záznamy o publikacích *Současný stav kulturního a společenského života na vesnici (1965) 7. část závěrečné zprávy: Charakteristika obyvatelstva* (Praha: Osv. ústav, 1967) a *Současný stav kulturního a společenského života na vesnici (1965) 9. část závěrečné zprávy: Intenzita kulturního a společenského života obce* (Praha: Osv. ústav, 1967). Na podzim roku 1968 nastoupila na Institut právní a sociální filozofie Saarské univerzity v Saarbrückenu, kde působila až do roku 2001. Není divu, že ji výrazně ovlivnila sociologická škola Sárské univerzity. Habilitoval se na ní Ralf Gustav Dahrendorf (1957) a kritickou kriminologii a sociologii práva zde rozvíjel od 70. let profesor Alessandro Baratta, jehož školu lze v pracích prof. Šmausové identifikovat. Gerlinda Šmausová v rozmezí let 1968–2001 získala na Saarské univerzitě doktorát ze sociologie, právní sociologie a kriminologie (Dr. phil., 1973) a habilitovala se ze sociologie (Priv.-Doz., 1997). Po roce 1989 se Gerlinda Šmausová stále častěji vrací do České republiky, ať v rámci projektu TEMPUS s Právnickou fakultou Masarykovy univerzity či v rámci konferencí. Od roku 1999 působila a působí jako vyučující a předsedkyně oborových rad sociologie na Univerzitě Palackého v Olomouci a Masarykově univerzitě v Brně, kde založila

© archiv Miroslav Dopita

prof. Dr. phil. Gerlinda Šmausová, Priv.-Doz.

genderová studia. V roce 2001 byla na návrh Masarykovy univerzity jmenována profesorkou sociologie.

Velká část publikací Gerlindy Šmausové nevyšla v češtině, a proto může řadě čtenářů uniknout její přínos pro odvětví sociologie, jako je sociologie kultury, ale především pak sociologie práva, sociální deviace, kriminologie a gender studies. Je autorkou monografií *Der Kulturarbeiter der ČSSR. Versuch einer Berufsrollenanalyse* (1974), *Das Strafrecht und die Kriminalität in der Alltagssprache der deutschen Bevölkerung* (1985), *Das Strafrecht und die gesellschaftliche Differenzierung* (1998). Publikovala ne jeden příspěvek v recenzovaných časopisech, jako je *La Questione Criminale*, *Zeitschrift für Rechtssoziologie*, *Déviance et Société*, *Derecho Penal y Criminología*, *Dei delitti e delle pene*, *Kriminologisches Journal*, *STREIT – Feministische Rechtszeitschrift*, *No Hay Derecho*, *Právník*, *Kriminalistika*, *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*, *Filosofický časopis*, *Sociální studia*, *Kontext: časopis pro gender a věděni*, a dalších.

Mimo stručný výběr ze seznamu prací svědčí o vědeckém přínosu pro sociologii ocenění její práce v kapitole „Die materialistisch-interaktionistische Kriminologie nach Gerlinda Smaus“ v knize Siegfrieda Lamneka *Theorien abweichenden Verhaltens II.: „Moderne“ Ansätze* (Stuttgart: UTB, 2008: 133–163). Pro ni je přesto nejdůležitějším uznání ze strany jejích studentů a studentek. Jak sama říká: „...sociologové se prezentují počty citací ve vědeckých databázích, já jsem učitelka, která může soutěžit v množství poděkování v úvodech a závěrech bakalářských, diplomových, disertačních a dalších prací či knih ...“. To jí vystihuje a nejen za to jí patří dík. Proto snad za všechny, kterým svým vhledem do sociálních a sociologických problémů ukázala další cesty řešení nejen vědecko-výzkumných otázek, přeji vše nej... Děkuji za možnost se s ní i nadále setkávat nejen jako se socioložkou s podivuhodnou intuicí a přehledem, ale především jako s člověkem.

Miroslav Dopita

Výběr z publikační činnosti (publikace v češtině nezahrnuty)

Der Kulturarbeiter der ČSSR. Versuch einer Berufsrollenanalyse. Frankfurt am Main: Peter Lang, 1974.

„L'immagine della criminalità nei mass media. Contenuti e significati simbolici.“

La Questione Criminale 4, 1978 (2): 351–377.

„Theorielosigkeit und politische Botmäßigkeit der KOL-Untersuchungen.“ *Zeitschrift für Rechtssoziologie* 1981 (2): 245–252.

„L'image du droit pénal et la reproduction idéologique des classes sociales.“ *Déviance et Société* 6, 1982 (4): 353–373.

„La importancia de la ‚Teorías del sentido común‘ en relación con la reinserción social de los liberados.“ *Derecho Penal y Criminología* 7, 1984 (23): 197–215.

„L'interruzione della gravidanza: la donna come attore a come vittima.“ *Dei delitti e delle pene* 2, 1984 (2): 325–366.

Das Strafrecht und die Kriminalität in der Alltagssprache der deutschen Bevölkerung. Opladen: Westdeutscher Verlag, 1985.

- „Gesellschaftliche Modelle in der abolitionistischen Bewegung.“ *Kriminologisches Journal* 18, 1986 (1): 2–22.
- „General Prevention: a New Rescue for the Technocratic Legitimation of the Penal Law.“ Pp. 47–65 in von J. Blad, H. van Mastrigt, N. Uildriks (eds.). *Social Problems and Criminal Justice (Liber Amicorum Louk Hulsman, Part One)*. Rotterdam: Mededelingen van het Juridisch Instituut van de Erasmus Universiteit Rotterdam, 1987.
- „Reproduktion der Frauenrolle im Frauengefängnis, mit Bereichsbibliographie.“ *Streit, Feministische Rechtszeitschrift* 1991 (1): 23–33.
- „Abolicionismo: El punto de vista feminista.“ *No Hay Derecho* 3, 1992 (7): 10–12.
- „Physische Gewalt und die Macht des Patriarchats.“ *Kriminologisches Journal* 26, 1994 (2): 82–104.
- „The History of Ideas and Its Significance for the Prison System.“ Pp. 175–190 in N. Finsch, R. Jütte (eds.). *Institutions of Confinement. Hospitals, Asylums and Prisons in Western Europe and North America, 1500–1950*. Cambridge: Cambridge University Press, 1996.
- Das Strafrecht und die gesellschaftliche Differenzierung*. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft, 1998.
- „Der Justizskandal Hilsner (1899/1900): Antisemitismus als ein Mittel zur Staerking des tschechischen Nationalbewusstseins?“ Pp. 171–225 in J. Linder, C.-M. Ort (eds.). *Verbrechen – Justiz – Medien. Konstellationen in Deutschland von 1900 bis zur Gegenwart*. Tuebingen: Max Niemeyer, 1999.
- „Die plebejische Welt im Werk von Vl. Páral.“ Pp. 117–135 in J. van Leuwen-Turnovcová, N. Richter (eds.). *Mediale Welten in Tschechien nach 1989: Genderprojektionen und Codes des Plebejismus. Specimina philologiae slavicae. Band 142*. München: Verlag Otto Sagner, 2005.
- „Exklusion von Frauen unter dem Genderaspekt.“ Pp. 239–256 in D. Klimke (ed.). *Exklusion in der Marktgesellschaft*. Wiesbaden: Verlag für Sozialwissenschaften, 2008.